

Fra Klubbens besøg i Helsingør *torsdag, den 8. juni 2017*

Besøget i Helsingør begyndte tæt på havnen i Stengade 77, hvor der er galleri i stuen og nedenunder er der en "Renæssanse-kælder". Vores guide, Max Guttmann, fortalte, at han havde overtaget kælderens som ruin og renoveret den, så den nu bruges af helsingørborgerne til forskellige sociale formål. Fra 1590 har kælderens fungeret som køkken for enten en skole eller et hospital. I kælderens er både brønd (med vand) og skorsten, ildsted. Vand blev ikke drukket, men blev lavet til øl, hvorved det også af hygiejniske hensyn blev omvarmet. Programmet for besøget var i øvrigt, at guiden i kælderens fortalte om Helsingør, hvorefter vi blev ført rundt i byen på en byvandring, der atter sluttede i kælderens med servering af smørrebrød.

Helsingør har vel siden tidernes morgen været fiskerleje og har haft en strategisk placering ved overfarten til Skåne. Der har derfor været befæstning ved byen: Først Flynderborg tæt syd for byen, derefter Krogen fra 1420'erne, bygget af Erik af Pommern, og endelig Kronborg, bygget af Frederik II i årene 1574- 85.

Omkring begyndelsen af 1400-tallet forsvandt silden fra Sundet, og Skånemarkedet, der havde gjort Øresund til midtpunktet for Nordeuropas handelsliv, mistede sin betydning. Men udviklingen ville, at der blev bygget større og mere sødygtige skibe, der kunne sejle fra Nordsøen rundt om Grenen gennem Øresund til Østersøens havne, "Ommelandsfarere" blev de kaldt. Det gav Erik af Pommern ideen til vistnok fra 1429 at opkræve en engelsk nobel (gammel engelsk guldmønt) af hvert skib, der sejlede gennem Sundet. Sådanne afgifter kendtes fra sejlads på de tyske floder. Skibene blev fortsat større, og en nobel pr. skib blev snart i købmændenes favør. Derfor indførte Frederik II's rigshofmester Peter Oxe i 1567 en toldberegning af den last, som skibene medførte. Den ændrede opkrævning gav allerede første år en tredobling af toldindtægterne. Den efterhånden udviklede toldprocedure gav også grobund for en

række skibsklarerfirmaer, der påtog sig toldberegningen og overfor myndighederne garanterede for toldens betaling. Disse firmaer havde ”brokapere” på havnen, som havde til opgave at sikre toldklareringen af de ankomende skibe for netop deres firma.

Øresund betragtedes fra gammel tid som ”Kronens strøm”, og Øresundstolden gik mere eller mindre i kongens kasse. De store søfarende nationer var naturligvis ikke begejstrede for Øresundstolden og 1427 beskød en hanseatisk flåde borgen Krogen, Kronborgs forgænger. Kongen udrustede imidlertid flåder i Østersøen og Kattegat til bekæmpelse af det omfattende og generende sørøveri, og Øresundstolden opkrævedes i århundreder. Selv om Danmark ved Roskildefreden i 1658 havde mistet Øresunds østkyst (Skåne), fortsatte opkrævningen. I 1853 nåede man rekorden: 24.648 klarede fartøjer. Fire år senere ophævede man efter internationalt pres Øresundstolden, i øvrigt mod en klækkelig erstatning! Under byvandringen så vi bl.a. en af de engang så talrige skibsklareringsforretninger, der foretog selve betalingen af Øresundstolden.

Det er gået op og ned for Helsingør som for mange andre byer i landet. I 1625 anslås det, at byen med ca. 10.000 indbyggere var landets næststørste by efter København. Samme år og igen i 1654 ramtes byen af en voldsom pestepidemi. Fire år senere kom ulykkerne østfra, da svenskerne erobrede Kronborg under et voldsomt bombardement og i de følgende år huserede voldsomt i byen. I 1711 kom pesten igen og indbyggertallet faldt til knap 2000. Først i ”den florissante periode” hen mod 1800 kom der igen velstandstider til Helsingør.

I øvrigt gik vandringen rundt i det gamle Helsingørs snævre gader, hvor vi fik udpeget mange finurligheder på de gamle huse, bl. a. både gamle og nyere murmalerier på vejen mod Karmeliterklosteret og Sct. Mariæ kirke. Vejen gik gennem Buxtehudes Stræde, for vor berømte komponist, Diderik Buxtehude (1637-1707) var organist i denne kirke, medens han boede i Helsingør. I 1668 flyttede han til Lübeck, hvor han var organist i Marienkirche. Det kan nævnes, at både Händel og Bach vandrede til Lübeck for at høre Buxtehude spille. Især blev Buxtehude berømt for sin ”Lübecker Abendmusik”, som blev spillet til aftensangen i adventstiden.

Karmeliterklosteret med Sct. Mariæ Kirke, der er et af de bedst bevarede klostre i Skandinavien, blev opført i første halvdel af 1400-tallet af de fattige hvidebrødre, Romerkirkens største tiggerorden fra 1156, på en grund skænket ordenen af kongen. Karmeliterne stammer fra Karmelbjerget i Libanon og ordenen er især viet til sjælesorg og undervisning. Klosteret blev meget velhavende og munkene var meget lærde. Klosteret stod under Jomfru Marias særlige beskyttelse. Ved reformationen i 1536 blev klosteret opløst og i 1541 indrettet af Christian III til syge- og alderdomshjem, kaldet Vor Frue Hospital eller Almindeligt Hospital. De sidste 2 beboere på alderdomshjemmet flyttede fra klosteret i 1984. Lokalerne benyttes i dag til Helsingør Stifts administration, men mange af rummene står som de var blevet indrettet i middelalderen. Kirken og klosteret blev gennemgribende restaureret omkring år 1900 under arkitekt Storck og herved i videst muligt omfang ført tilbage til sit oprindelige udseende. Vi fik selv lejlighed til at opholde os i nogle af rummene i nogen tid og til at vandre eftertænksomt i den korsgang, der er en væsentlig del af ethvert kloster.

Det var en dejlig og lærerig eftermiddag – historisk og arkitektonisk -, som nok kunne inspirere til yderligere besøg i Sundtoldsbyen.

